

70-talisten på tapeten

PENSIONSRAPPORT
NOVEMBER 2006

KPA
PENSION

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Sådan är 70-talisten i kommunsektorn	7
Pensionen består av flera delar	8
DEL 1	
70-talister är lika med realister	10
DEL 2	
Ju äldre 70-talisten blir - desto lägre pension	16
Kvinnor riskerar bli pensionsförlorare	20

Förord

Den framtida pensionen bestäms i allt större utsträckning av faktorer som individen själv kan påverka genom egna val. I det nya pensionssystemet kommer dagens yrkesarbetande att behöva arbeta längre än tidigare för att nå upp till en rimlig pensionsnivå. Samtidigt ökar kraven på att tidigt engagera sig i sin framtida pension. Dessutom måste allt fler komplettera med ett privat pensionssparande för att inte skillnaden mellan lön och pension ska bli alltför stor.

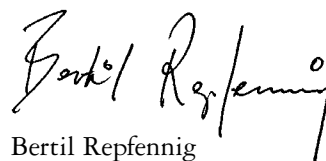
KPA Pension har administrerat pensioner för anställda i kommuner och landsting sedan 1922. En viktig del i vår verksamhet är att informera de anställda om pensionssystemet och de valmöjligheter som finns. Vår erfarenhet är att kunskapen om pensioner är låg. Kunskapen är dessutom betydligt lägre i de yngre åldersgrupperna. Syftet med denna rapport är att göra yngre anställda inom kommuner och landsting uppmärksamma på vilken pension de kan förvänta sig. Detta för att de inte ska drabbas av en negativ överraskning den dag de går i pension.

70-talisterna tillhör generellt sett den yngre generation som nyligen har bildat familj och blivit etablerade på arbetsmarknaden. Vi har därför valt att koncentrera oss på just denna generation. För att tydliggöra vikten av det egna engagemanget har

vi sammanställt vilka faktorer som de själva kan påverka och som i sin tur bestämmer vilken ekonomisk standard de får som pensionärer. Lennart Flood, professor i ekonometri på Handelshögskolan i Göteborg, har bidragit med beräkningar som visar vilken ekonomisk standard gruppen 70-talister anställda i kommunsektorn kan förvänta sig som pensionärer. Vi har också undersökt 70-talisternas egna förväntningar på pensionen.

Observeras bör att framtida pensionsutfall bygger på en rad antaganden. Ju längre tidshorisont som prognosen omfattar desto större blir osäkerheten. Beräkningarna ska därför inte ses som exakta utfästelser och garantier.

Förhoppningsvis kan rapporten ligga till grund för opinionsbildning och informationsinsatser inom pensionsområdet. Detta i sin tur kan underlätta för 70-talisterna att agera aktivt för att förbättra sin pension.

Bertil Repfennig
Vd KPA Pension

”Det är viktigt att börja pensionsspara tidigt.”

Namn Therés Andersson

Ålder Född 1972

Yrke Miljöstrateg i Kungsörs kommun och adjunkt på Mälardalens Högskola

Familjesituation Sambo och katt

Vad kännetecknar en 70-talist?

Oj, vad svårt. Kanske fick vi en annan uppväxt än vad tidigare generationer fått. Våra föräldrar gav oss en friare uppfostran, det har nog format vår generation.

När vill du gå i pension?

Inte för sent. Jag vill ha tid och ork att göra annat. Runt 65 blir ganska bra.

Hur länge tror du att du måste jobba för att få en bra pension?

Hela tiden fram till dess.

Vad tror du att du kommer att få i pension av din slutlön?

Inte så mycket. Kanske blir det hälften, som de säger i TV-reklamen. Det beror på vilket ansvar man själv tar, och om man sparar pengar.

När är det en lagom ålder att börja tänka på pensionen?

Jag tror att det är viktigt att börja spara någon hundralapp tidigt, och efter 40 är det dags att ta itu med pensionen mer på allvar.

Pensionssparar du på något sätt?

Ja. Jag har ett individuellt pensionssparande i olika fonder i min bank.

Viktigaste världshändelsen som du minns från din uppväxt?

Tjernoby.

Vad vill du göra som pensionär?

Jag vill kunna leva ett aktivt liv, jag hoppas att jag är frisk och kan fortsätta resa.

Vad är viktigast för dig just nu?

Att vara frisk och få vara med familjen och vännerna. Det låter kanske klyschigt, men så är det.

Sammanfattning

- 70-talisterna som är anställda i kommuner och landsting ser realistiskt på sin framtid som pensionärer. Sju av tio uppger att de förväntar sig högst 60 procent av sin nuvarande lön totalt från allmän pension och tjänstepension.
- Samtidigt anser endast en av tio att en pensionsnivå på 60 procent är tillräcklig för en bra ekonomi. De flesta säger sig behöva minst 80 procent i pension.
- I första hand väljer 70-talisterna att pensionsspara privat för att minska gapet mellan förväntad och behövd pension. Hälften uppger att de redan sparar.
- Hälften av 70-talisterna anser att det är deras eget ansvar att de får en bra pension, medan tre av tio lägger ansvaret på staten.
- Många 70-talister som arbetar i kommuner och landsting har högre utbildning och börjar tjäna in sin pension relativt sent. Det talar för att många måste arbeta längre än till 65 år för att kunna unna sig det de vill efter yrkeskarriären. Fyra av tio tror att de behöver arbeta ända tills de är 70 år för att få en bra ekonomi som pensionärer – men endast en av tio vill.
- Pensionsnivån för 70-talisterna kommer att ligga på 50-60 procent av lönen när det privata pensionssparandet inte räknas med. Detta enligt en undersökning som KPA Pension låtit professor Lennart Flood, Handelshögskolan i Göteborg, genomföra.
- 70-talisterna måste spara stora summor själva för att helt ta bort det stora gapet mellan förväntad och behövd pension. För att höja pensionsnivån till 80 procent bör de ha sparat ihop 1,2 - 5,1 miljoner kronor när de är 65 år – allt beroende på vilken inkomst de har.
- Tre av fyra anställda i kommuner och landsting är kvinnor. De riskerar särskilt att få mycket låga pensionsnivåer i förhållande till den yrkesarbetande befolkningens löner. Efter fyllda 75 år får kvinnorna räkna med att deras inkomster från allmän pension och tjänstepension endast motsvarar hälften av de yrkesarbetandes.
- Dagens pensionssystem med dess olika valmöjligheter förutsätter välinformerade medborgare. Hälften av 70-talisterna anser dock att de inte har fått tillräcklig information för att förstå pensionssystemet.
- Få känner till att de på ett enkelt sätt själva kan påverka den framtida pensionens storlek genom att välja sparalternativ med låga avgifter. Fyra av tio känner överhuvudtaget inte till att avgifterna har betydelse för den framtida pensionen.

Råd för att höja pensionen

- Välj aktivt både för premie- och för tjänstepension.
- Pensionsspara privat.
- Tänk på avgifterna. Välj tjänstepensions- och premiepensionsplacering med låga avgifter.
- Se över behovet av återbetalningsskydd.
- Arbeta till 65 år eller ännu längre.

”När jag blir pensionär tänker jag leva som om varje dag var den sista.”

Undersköterska

”Jag hade behövt börja tänka på pensionen redan förra året.”

Namn Fredrik Håland

Ålder Född 1976

Yrke Fritidsledare i Katarina Norra skola i Stockholm

Familjesituation Sambo

Vad kännetecknar en 70-talist?

De är glada och målinriktade och vill uppnå mycket i livet. De är vana med frihet, kan välja att utbilda sig nu eller sen och kan vänta med att skaffa sig familj. Allt behöver inte göras direkt utan de kan ta livet pö om pö.

När vill du gå i pension?

När jag har pengar att göra det, troligtvis vid 65 år.

Hur länge tror du att du måste jobba för att få en bra pension?

Tills jag blir pensionär, jag tror man måste jobba 35-40 år.

Vad tror du att du kommer att få i pension av din slutlön?

De som går i pension nu får ju ingen bra pension. Jag tror jag får en 13 000-14 000 i pension, här i skolan har fritidsledare en lön på 20 000-25 000 kronor.

När är det en lagom ålder att börja tänka på pensionen?

Förra året redan! Eller jag hade i alla fall behövt tänka på det då.

Pensionssparar du på något sätt?

Inte mer än det som vi får genom skolan. Ja, tjänstepension heter det.

Viktigaste världshändelsen som du minns från din uppväxt?

Palmemordet. När jag vaknade på morgonen satt alla och grät. Det kommer jag aldrig att glömma.

Vad vill du göra som pensionär?

Jag vill ut och resa. Och köpa en bungalow i något varmt land. Inte Thailand som många pratar om, jag skulle välja Sydamerika, Mexiko tror jag.

Vad är viktigast för dig just nu?

Att de runt omkring mig mår bra. Att jag, min tjej, min familj och mina vänner får vara friska.

Sådan är 70-talisten i kommunsektorn

70-talisterna har ibland kallats för den ironiska generationen och förvuxna barn som inte vill bli stora. De utbildar sig och bildar familj sent. Samtidigt är de mer välutbildade och beresta än någon tidigare generation.

Omkring tre fjärdedelar av alla kommun- och landstingsanställda 70-talister är kvinnor. De har i regel en längre högskoleutbildning än 70-talisterna i allmänhet. Gruppen finns jämnt fördelad över landet och är i stor utsträckning småbarnsföräldrar som tar eller har tagit ut föräldraledighet. Många är deltidssamarbetande och tjänar oftast mindre än de som är privat anställda.

70-talister inom kommuner och landsting är i regel inte intresserade av privatekonomi. Färre har

gjort ett aktivt val av fonder för sin premiepension PPM, än tidigare generationer. De är inte heller intresserade av att spara i aktiefonder.

70-talister i allmänhet säger sig uppskatta äventyr och vara risktagare. Här avviker de kommun- och landstingsanställda. De är mindre riskbenägna och mer trygghetssökande än övriga 70-talister.

Källa: Orvesto.

Fakta om 70-talisterna i Sverige

- I Sverige finns cirka 1 150 000 personer födda på 1970-talet.
- Som grupp är de 12,9 procent av befolkningen.
- Av alla anställda i kommuner och landsting är cirka 250 000 personer 70-talister.

SÅ HÄR ÄR RAPPORTEN UPPLAGD

Del 1. Undersökning bland 70-talister anställda i kommuner och landsting. Sidan 9-14.

KPA Pension har låtit intervju drygt 1 000 personer födda på 1970-talet och som är anställda i kommuner och landsting. Resultatet från denna undersökning redovisas i rapportens första del.

Syftet har främst varit att undersöka vad 70-talisterna känner till om sin egen pension och vilken pensionsnivå de anser sig behöva för att få en bra ekonomi i framtiden.

Del 2. Pensionprognoser för 70-talister anställda i kommuner och landsting. Sidan 15-21.

KPA Pension har låtit professor Lennart Flood vid Handelshögskolan i Göteborg göra prognoser av vilken pension 70-talisterna anställda i kommuner och landsting kan förvänta sig. Resultaten kan ställas mot 70-talisternas egna förväntningar på pensionen.

KPA Pension har också låtit beräkna pensionens utveckling på lite längre sikt i förhållande till den yrkesarbetande befolkningens lönenivå.

Eftersom tre av fyra anställda i kommuner och landsting är kvinnor, redovisas dessutom skillnader mellan mäns och kvinnors pensioner.

Pensionen består av flera delar

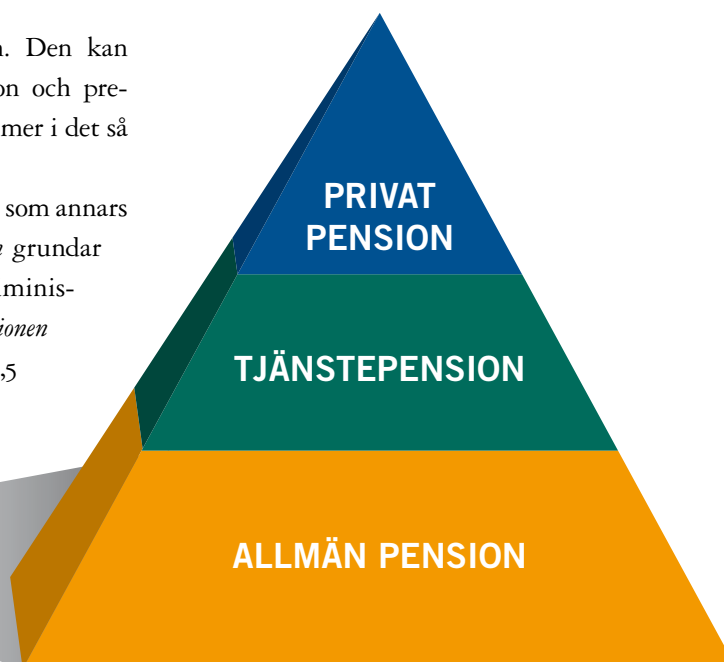
Allmän pension kommer från staten. Den kan bestå av garantipension, inkomstpension och premiepension. Information om denna kommer i det så kallade orange kuvertet.

Garantipension är grundskyddet för den som annars skulle få en liten pension. *Inkomstpension* grundar sig på livsinkomsten. Dessa två delar administreras av Försäkringskassan. *Premiepensionen* bestämmer vi däremot själva över. 2,5 procent av lönen får vi placera i fonder som vi själva väljer. Den som inte väljer får pengarna placerade i Premiesparfonden som förvaltas av Sjunde AP-fonden. Premiepensionens storlek beror på hur mycket som sparats och på fondandelarnas värde vid pensionsuttaget. Den kan precis som inkomstpensionen tas ut från 61 år. Premiepensionen administreras av Premiepensionsmyndigheten (PPM).

Tjänstepension som arbetsgivaren betalar in varje år ser olika ut beroende av kollektivavtal. De flesta inom kommunsektorn omfattas av pensionsavtalet KAP-KL. Här bestämmer individen:

- vilket försäkringsbolag som ska förvalta pengarna.
- om pengarna ska sparas i en traditionell pensionsförsäkring eller i en fondförsäkring.

De kommunala avtalsparterna har gett KPA Pension förtroendet att förvalta pengarna för dem som inte gör ett aktivt val. Pensionspengarna placeras då i en traditionell pensionsförsäkring med återbetalningsskydd. Tjänstepensionens storlek baseras på livsinkomsten. Hur stor pensionen blir, beror sedan på hur mycket som sparats och avkastningens storlek. Pensionen betalas tidigast ut från 55 år.

Den som har hög lön får ytterligare en del i ålderspension. Det gäller de som har en lön över 7,5 inkomstbasbelopp, det vill säga, tjänar minst 27 813 kr/månad (år 2006).

Privat pension är ett sätt att förbättra pensionen så att inte skillnaden mellan lön och pension blir så stor. Den allmänna pensionen och tjänstepensionen ger nämligen bara 50-70 procent av lönen under de första åren när pensionen tas ut.

”När jag blir pensionär ska jag gunga gungstol och byta löständer med min älskling!”

Förskollärare

Del 1

UNDERSÖKNING
BLAND 70-TALISTER ANSTÄLLDA
I KOMMUNER OCH LANDSTING

70-talister är lika med realister

Undersökning bland 70-talister anställda i kommuner och landsting

Det svenska pensionssystemet är idag uppbyggt så att den anställda själv kan göra olika val som påverkar den framtida pensionen. Den som inte är medveten om alla val riskerar att få en sämre utveckling på sin pension. KPA Pensions erfarenhet är att kunskapen om den egna pensionen är mycket låg hos de yngre generationerna. För att klä detta i siffror har vi låtit undersöka vad 70-talisterna har för kunskaper om sin egen pension och vilken pensionsnivå de anser sig behöva för att få en bra ekonomi i framtiden.

Undersökningen genomfördes i form av en webb-enkät med ett slumpvis urval av kommun- och landstingsanställda i hela landet, födda under åren 1970-1979. Totalt svarade 1 033 personer.

SKRIANDE BEHOV AV BÄTTRE INFORMATION...

Resultatet visar att de flesta kommun- och landstingsanställda 70-talister behöver bättre information om hur pensionssystemet fungerar. Inte ens hälften av 70-talisterna tycker att de har fått tillräcklig information för att förstå det svenska pensionssystemet. Nära hälften tror också att den allmänna pensionen betalas ut av både staten och arbetsgivaren, när den egentligen bara betalas ut av staten. Detta tyder på en låg kunskap om hur pensionssystemet är uppbyggt.

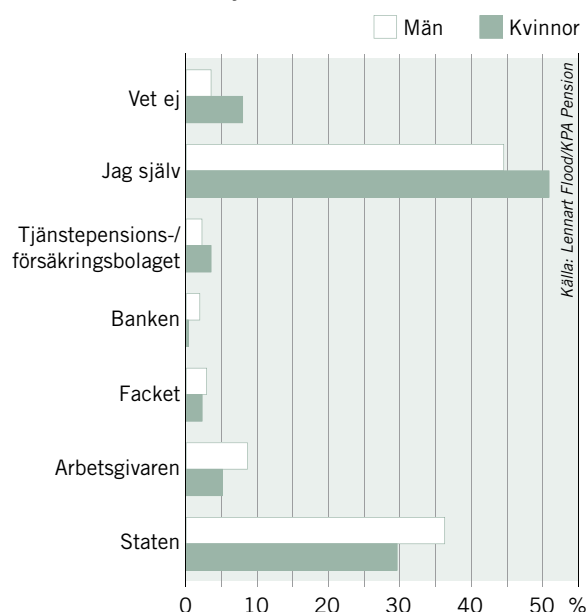
"Jag ska njuta av livet när jag blir pensionär. Passa en hel hög med goa barnbarn och resa till solen."

Förskollärare

... MEN HÄLFTEN TAR SITT ANSVAR

Anmärkningsvärt är att drygt hälften anser att de själva har det största ansvaret för att få en bra pension. Fler höginkomsttagare tycker också att de själva bär ansvaret. Som yrkesgrupp utmärker sig gymnasielärarna, då mer än var tionde anser att det är arbetsgivarens ansvar.

Hälften beredda att själv ta ansvar

Hälften av de tillfrågade anser att de själva har det största ansvaret för att få en bra pension. En av tre lutar sig mot staten.

FÅ FÖRSTÅR FÖRVALTNINGS- AVGIFTERNAS BETYDELSE

De allra flesta är medvetna om att tjänstepensionen påverkas av vid vilken ålder de tar ut sin pension. Däremot är kunskapen låg om avgifternas betydelse för den framtida tjänstepensionen. Fyra av tio vet inte att avgiften påverkar pensionen. Därför är det inte många som kan tänka sig att ta hänsyn till avgifterna när de placerar sin pension. Detta trots att höga avgifter långsiktigt kraftigt försämrar den framtida pensionen.

Höga förvaltningsavgifter slukar del av pensionen

Yrkesgrupp	Avgift		
	0,4 %*	0,8 %	1,5 %
Läkare	-135 000	-265 000	-460 000
Sjuksköterska	-70 000	-135 000	-235 000
Grundskollärare	-65 000	-125 000	-220 000
Undersköterska	-55 000	-110 000	-185 000

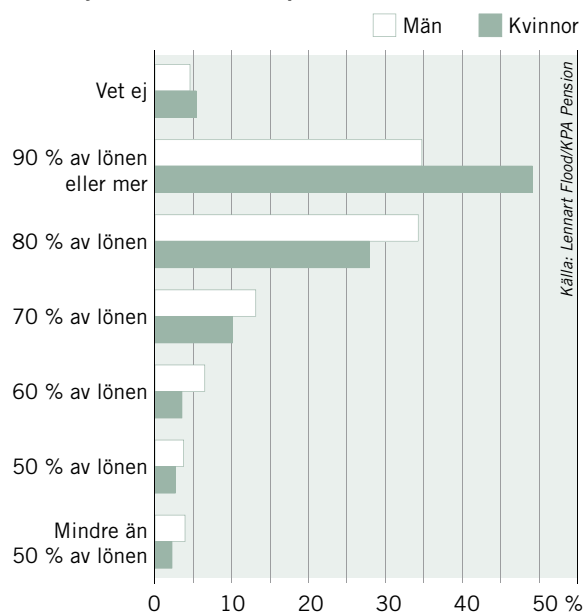
*KPA Pension har en avgift på 0,4 procent
Källa: SCB och KPA Pensions egna beräkningar

Tabellen visar i kronor hur mycket olika avgifter naggar pensionskapitalet i kanten under 30 år för fyra av KPA Pensions stora kundgrupper.

STORT GAP MELLAN BEHÖVD OCH FÖRVÄNTAD PENSION

Tre av fyra tror att de behöver 80-90 procent av sin nuvarande lön för att få en bra ekonomi som pensionärer. Påfallande är att de med hög inkomst anser sig behöva en mindre del av lönen i pension. De som tjänar mindre tror precis tvärtom.

Tre av fyra behöver 80-90 procent av lönen

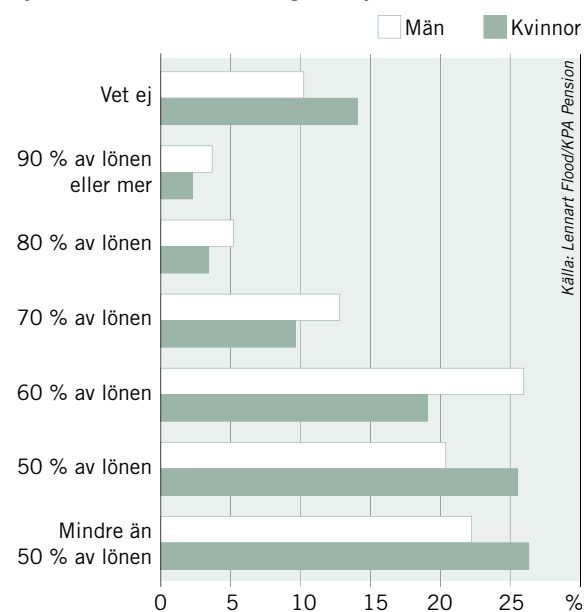
Få anser att de klarar sig på mindre än 80 procent när de får frågan "Hur stor del av din lön behöver du för att få en bra pension?".

Samtidigt tror sju av tio 70-talister i kommunsektorn att de kommer att få högst 60 procent av sin nuvarande lön i pension. Det ger ett gap på 20-30 procentenheter mellan behövd och förväntad pension.

PENSIONSSPARA PRIVAT MEST POPULÄRT

Den populäraste åtgärden för att höja sin egen pension är att börja pensionsspara privat eller att öka sitt befintliga pensionssparande. Hälften uppger att de redan pensionssparar privat idag. En stor grupp kommer också att välja aktivt för att påverka sin pension. Nästan en tredjedel kan tänka sig att gå i pension senare, främst de som tjänar bra och troligen finner sitt jobb stimulerande. Utmärkande är också att måltidspersonal inom kommunen och läkarsekreterare inom landstinget i större utsträckning än andra yrkesgrupper kan tänka sig att ta hjälp av familjen.

Sju av tio tror att de får högst 60 procent

70-talisterna är troligen realistiska om hur mycket pension de får i framtiden – i förhållande till lönen.

”Jag får nog bara en tredjedel av min lön i pension.”

Namn Maria Rundgren

Ålder Född 1970

Yrke Sjukgymnast, Danderyds sjukhus, Stockholm

Familjesituation Sambo och barn

Vad kännetecknar en 70-talist?

Vi vill ha barndomen kvar fastän vi är vuxna. Vi spelar dataspel, läser serietidningar och så.

När vill du gå i pension?

Jag har inte funderat på det. Vid 65?

Hur länge tror du att du måste jobba för att få en bra pension?

Till 65.

Vad tror du att du kommer att få i pension av din slutlön?

En tredjedel.

När är det en lagom ålder att börja tänka på pensionen?

Man borde tänka på det ganska tidigt i och med att systemet har ändrats, men eftersom jag inte är 40 år än så svarar jag vid 40.

Pensionssparar du på något sätt?

Nej. Vi bor i hus, men jag har inte tänkt på det som ett pensionssparande.

Viktigaste världshändelsen som du minns från din uppväxt?

Palmemordet och att vi var så emot kärnkraft. Alla gick omkring med sådana där gula och röda knappar.

Vad vill du göra som pensionär?

Det traditionella antar jag. Resa. Ha ett bra boende. Kunna hjälpa mina barn ekonomiskt. Leva ett gott liv.

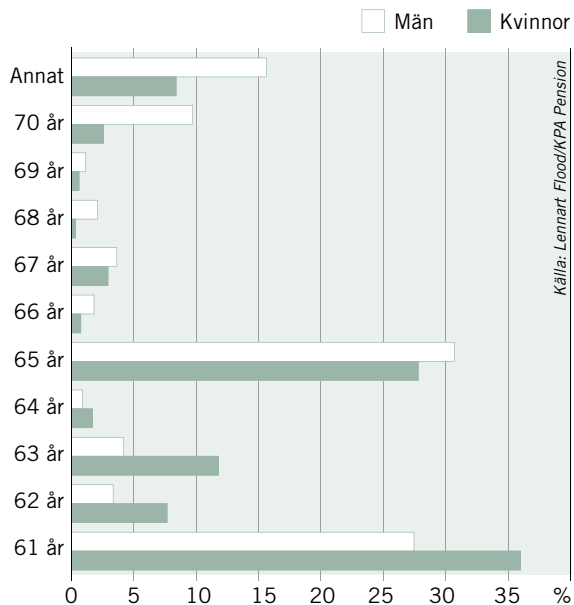
Vad är viktigast för dig just nu?

Att få ekonomin att gå ihop och ha tid till familjen.

STORA SKILLNADER OM ÖNSKAD PENSIONSÅLDER

En av tre 70-talister i kommunsektorn vill gå i pension vid 61 år eller tidigare. Högavlönade vill arbeta längre än de med lägre inkomst. Däremot vill så många som drygt en av tre läkare arbeta tills de blir 70 år. Förskollärare och läkarsekreterare vill däremot sluta tidigt.

En av tre vill gå i pension vid 61 år

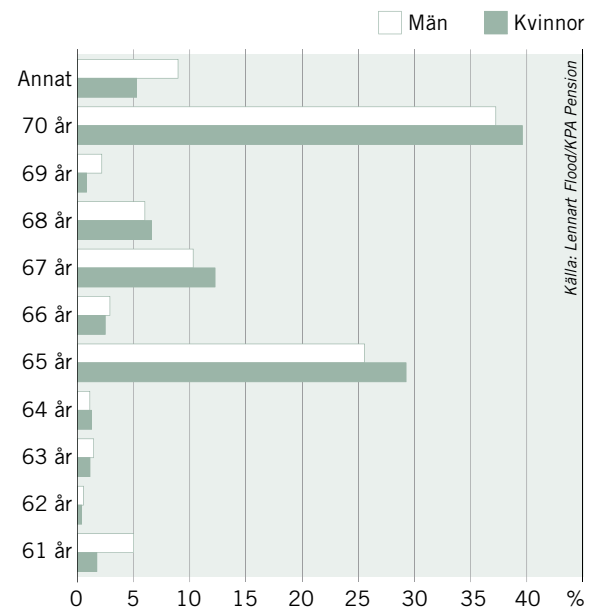

Många svarar att de vill gå i pension vid 61 år på frågan "Hur länge vill du arbeta?". Läkare vill ofta arbeta betydligt längre.

BRA PENSION KRÄVER ARBETE TILL 70 ÅR

Få tror att det räcker att arbeta till 61 år för att få en bra pension. Många anser att de måste arbeta ända fram till 70 års ålder, vilket är betydligt längre än vad de flesta vill. I Norrland och Västsverige är de något mer optimistiska medan stockholmarna är mest pessimistiska. Lågavlönade, i synnerhet måltidspersonal och undersköterskor, anser att de måste arbeta länge.

Fyra av tio tror att de måste arbeta till 70 år

Nästan alla inser att de måste arbeta till minst 65 år, när de får frågan "Hur länge tror du att du måste arbeta?".

Skillnader som avgör pensionens storlek

Hur stor pensionen blir beror på en rad faktorer såsom lön, pensionsgrundande tid och värdeutveckling på pensionskapitalet. I KPA Pensions undersökning har det framkommit andra mer mänskliga omständigheter som kan avgöra pensions storlek i slutänden.

KVINNOR SPARAR HELLRE — MÄN ARBETAR LÄNGRE

Fler kvinnor än män anser att de inte har fått tillräcklig information för att förstå det svenska pensionssystemet. Ändå tycker kvinnorna i högre grad än männen att de själva bär ansvaret för att få en bra pension. Fler kvinnor än män har också aktivt valt att spara privat. Det kan ha sin förklaring i att hälften av kvinnorna tror att de behöver 90 procent av sin lön i pension för att få en bra ekonomi. Samtidigt tror de att de endast kommer att få 60 procent av lönen i pension.

Kvinnor och män kan tänka sig att arbeta olika länge. En majoritet av kvinnorna vill gå i pension vid 63 års ålder eller tidigare. Däremot tror kvinnorna att de måste arbeta bra mycket längre för att klara sig ekonomiskt. Männen däremot vill i större

utsträckning arbeta längre, över hälften vill arbeta till 65 år eller mer. Männen kan också tänka sig att ta ett extraarbete som pensionärer.

SJUJSKÖTERS KOR TAR ANSVAR FÖR PENSIONEN...

Majoriteten av sjuksköterskorna menar att de själva har störst ansvar för att få en bra pension. Tre av fyra kommer att öka sitt privata pensionssparande, för att klara sig på sin pension. Sjuksköterskorna är också den yrkeskategori som pensionssparar mest. Anmärkningsvärt är att nästan ingen vill arbeta längre än till 65 år, men att närmare nio av tio tror att de måste det.

... MEDAN FÖRSKOLLÄRARE OCH GRUNDSKOLLÄRARE LITAR PÅ STATEN

Två av fem förskollärare och nästan lika många grundskollärare tycker att staten har det största ansvaret för att de ska få en bra pension. Båda yrkesgrupperna skiljer ut sig genom att de litar mest på staten. Trots det pensionssparar de privat i större utsträckning än genomsnittet. Grundskollärarna vill arbeta längre än sjuksköterskorna. Betydligt färre av lärarna tror dock att de måste arbeta längre än till 65 års ålder.

"Som pensionär ska jag göra mycket och över hela världen!"

Sjuksköterska

- Gapet mellan vad 70-talisterna behöver och vad de förväntar sig i pension är stort.
- Gapet mellan när de vill gå i pension och vad som är realistiskt är också stort.
- Hälften pensionssparar redan. De som har lägst lön sparar minst.
- 70-talisterna behöver mer och tydligare information så att alla kan planera för sin framtida pension.

Del 2

PENSIONPROGNOSE
FÖR 70-TALISTER ANSTÄLLDA
I KOMMUNER OCH LANDSTING

Ju äldre 70-talisten blir – desto lägre pension

I KPA Pensions undersökning bland 70-talister i kommuner och landsting tror sju av tio att de kommer få en pension som motsvarar högst 60 procent av vad de tjänar i dag – om de inte pensionssparar privat. En fjärdedel tror att de kommer att få mindre än 50 procent.

KPA Pension har bett professor Lennart Flood vid Handelshögskolan i Göteborg att undersöka hur förväntningarna på den framtida pensionen stämmer överens med verkligheten för 70-talister i kommuner och landsting.

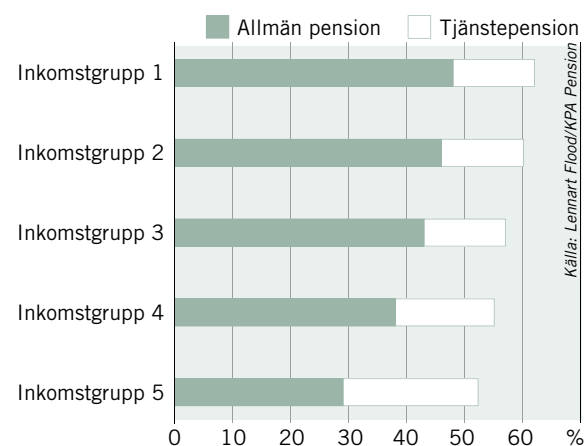
Det finns naturligtvis skillnader mellan individer i samma yrkesgrupp, men för att förenkla redovisningen har vi gjort beräkningar för fem inkomstgrupper med exempel på olika yrken som kan ingå.

FÖRVÄNTNINGARNA STÄMMER – PÅ KORT SIKT

Diagrammet till höger visar hur pensionen ser ut för de fem inkomstgrupperna i kommuner och landsting åren närmast efter pensioneringen, mellan 65 och 69 år. Pensionen jämförs med inkomsten åren närmast före pensioneringen, 60-64 år.

Beräkningarna visar att pensionen de fem närmaste åren efter 65, motsvarar 52-62 procent av inkomsten åren närmast före 65-årsdagen. Förväntningarna som 70-talisterna har på den egna pensionen, stämmer alltså ganska väl överens med utfallet.

Pensionen mellan 65 och 69 år blir klart lägre än inkomsten före pensioneringen

Den genomsnittliga pensionen för 65-69 år minskar starkt jämfört med inkomsten i snitt 60-64 år.

Att den högsta inkomstgruppen får den lägsta pensionsnivån hänger samman med att pensionen från det allmänna pensionssystemet endast ersätter inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp (motsvarar en månadslön på 29 900 kronor). Samtidigt ersätter tjänstepensionen som högst inkomster upp till 30 inkomstbasbelopp (motsvarar en månadslön på 111 250 kronor).

Som synes har tjänstepensionen större betydelse ju högre inkomsten är.

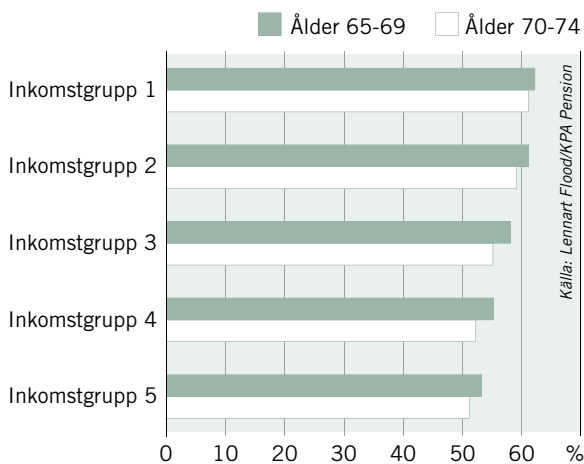
Inkomstgrupp	Månadslön	Exempel på yrkesgrupper*
Inkomstgrupp 1	17 000 – 19 000	Barnskötare, undersköterska, vårdbiträde, läkarsekreterare, kock och kokerska.
Inkomstgrupp 2	19 000 – 22 000	Sjuksköterska, brandman, förskollärare, grundskollärare, socialsekreterare, bibliotekarie.
Inkomstgrupp 3	22 000 – 26 000	Gymnasielärare, administratör.
Inkomstgrupp 4	26 000 – 40 000	Ekonomichef, tandläkare, skolledare, verksamhetschef inom vård och omsorg.
Inkomstgrupp 5	40 000 -	Läkare, verksamhetschef inom offentlig förvaltning.

* För den enskilde kan tillhörigheten till en inkomstgrupp vara en annan än vad som framgår av tabellen ovan.

PÅ LÄNGRE SIKT SJUNKER PENSIONSIVÅN

På längre sikt minskar pensionsnivån för 70-talisterna i kommun och landsting. Att pensionen minskar har att göra med att många tar ut tjänstepensionen under fem till tio år. En annan anledning är att en viss del av sparandet sker i fonder vilket inte ger en livslång utbetalning.

Ju äldre 70-talisten blir desto lägre pension i förhållande till lön före pensioneringen

Bilden visar hur pensionen i genomsnitt sjunker ytterligare från 70-74 år jämfört med snittinkomsten 60-64 år. (Tjänstepension och allmän pension totalt.)

70-TALISTERNA KAN FÅ BRA STANDARD – OM DE SPARAR PRIVAT

I KPA Pensions undersökning uttrycker tre av fyra av de tillfrågade 70-talisterna att de behöver en pensionsnivå på 80-90 procent för att få en god ekonomi i framtiden. Frågan är hur mycket 70-talisterna måste spara för att de ska få den pension de önskar.

Tabellen nedan visar hur mycket kapital som 70-talisten själv måste ha spara ihop till för att få en bra ekonomisk standard som pensionär. Med bra ekonomisk standard menas 80 procent av inkomsten de närmaste åren före pensionen.

Arbeta längre blir klart lönsamt

Inkomstgrupp	Pension vid 65 år Behov av sparkapital för 80 procentig pensionsnivå	Pension vid 67 år Behov av sparkapital för 80 procentig pensionsnivå
1	1 265 000	605 000
2	1 655 000	900 000
3	2 400 000	1 605 000
4	3 265 000	2 470 000
5	5 160 000	4 370 000

Källa: Lennart Flood/KPA Pension

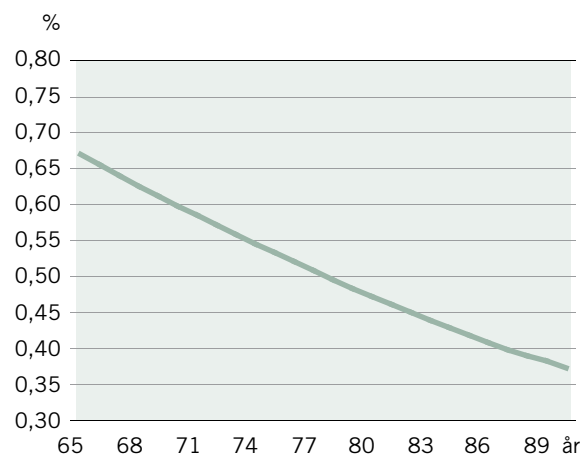
70-talisterna måste ha sparat mycket i dagens penningvärde för att få en bra standard. Den som arbetar fram till 67 år, behöver inte ha lagt undan lika mycket.

GAPET TILL YRKESARBETANDE ÖKAR

Diagrammet till vänster visar tydligt att 70-talistens pension minskar mellan 65 och 74 år jämfört med den egna lönen. Samtidigt utvecklas pensionen negativt i förhållande till inkomsterna för alla yrkesarbetande.

Förutom att 70-talisterna lär få en kraftigt sänkt ekonomisk standard längre fram i livet, riskerar de att släpa efter rejält i inkomstutvecklingen jämfört med dem som yrkesarbetar.

70-talisternas pensioner rasar jämfört med lönen för dem som arbetar

Pensionen fortsätter att sjunka snabbt mellan 65-90 år i jämförelse med snittinkomsten för alla yrkesarbetande i Sverige.

Vid 65 år får 70-talisten i kommuner och lands-
ting en pension som motsvarar drygt 65 procent av
de yrkesarbetandes inkomster. Men sett över tid,
halkar 70-talisten efter och har vid 78 års ålder en
pension som motsvarar hälften av de yrkesarbetan-
des inkomster.

Slutsatsen är att 70-talisten, inte bara bör räkna
med att den ekonomiska standarden sänks, i förhål-
lande till före pensioneringen. Den som dessutom
jämför sig med sin arbetande granne riskerar att få
en kraftigt sänkt ekonomisk standard på ålderns
höst, en standard som blir sämre år för år.

LIVSINKOMST ELLER SLUTLÖN GER OLIKA PENSION

Att sluta yrkesarbeta och få pension innebär ett
kännbart inkomstbortfall för de flesta människor.
Bilden av hur stort inkomstbortfallet blir, beror
dock på vilken inkomst pensionen jämförs med.
Pensionen kan jämföras med:

- Genomsnittlig livsinkomst eller
- Lönen före pensioneringen

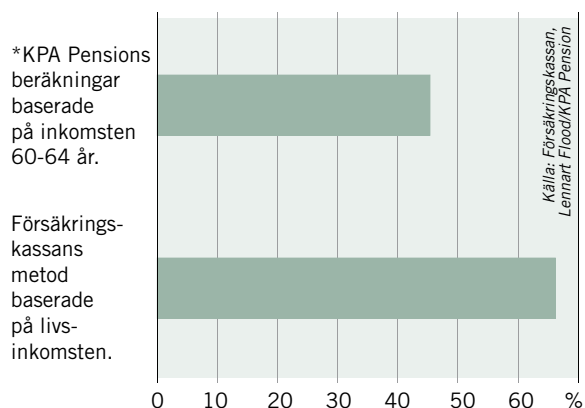
I Försäkringskassans beräkningar jämförs pensio-
nen med hela den genomsnittliga livsinkomsten och
endast med inkomster som understiger taket i det
allmänna pensionssystemet. Detta ger en lägre in-

komstnivå som pensionen jämförs med, vilket i sin
tur ger ett intryck av en högre pensionsnivå.

Exempel: Om pensionen är 15 000 kr/mån blir
resultatet ett högre procenttal om den delas med en
inkomst på 20 000 kr/mån än om den delas med
23 000 kr/mån.

I beräkningarna som KPA Pension har låtit utföra
jämförs pensionen med slutlönen mellan 60 och 64
år.

Försäkringskassans glädjekalkyl...

**Beräkningarna förutsätter att 70-talisten arbetar ända fram till pensionen och att pensionen jämförs även med inkomster över taket i det allmänna pensionssystemet.*

Intrycket av den allmänna pensionen blir helt olika om den jämförs med livsinkomsten, som Försäkringskassan gör, eller med slutlönen.

Pensionens delar värdesäkras på olika sätt

Allmän pension

- Garantipensionen räknas upp i takt med den allmänna prisutvecklingen.
- Inkomstpensionen räknas upp i takt med den allmänna löneutvecklingen minus 1,6 procentenheter.
- Premiépensionen räknas upp med den årliga avkastningen på pensionskapitalet.

Tjänstepension

- Avgiftsbestämd ålderspension, som individen själv får placera, räknas upp med avkastningen på pensionskapitalet.
- Förmånsbestämd ålderspension, för individer med inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp (27 813 kr/mån), räknas upp i takt med den allmänna prisutvecklingen.

Privat pension

- Räknas upp med den årliga avkastningen på pensionskapitalet.

ORANGE GLÄDJEKALKYL?

Varje år skickar Försäkringskassan hem ett orange kuvert i brevlådan med information om hur stor den allmänna pensionen blir. Försäkringskassan redovisar pensionen per månad utifrån olika antaganden om pensionsålder och ekonomisk tillväxt.

Pensionens storlek i förhållande till inkomst före pensioneringen, och till genomsnittlig inkomst för de yrkesarbetande, framgår inte av det orange kuvertet – ett förhållande som den här rapporten redovisar.

Här finns det en risk att individen får en alltför ljus bild av sin kommande pension och ekonomiska levnadsstandard. Kanske kommer 70-talisten att vidta olika åtgärder för att förbättra sin pension, om han eller hon får hela bilden klar för sig.

- 70-talisternas förväntningar stämmer väl överens med KPA Pensions uträkningar om deras framtida pension. Den kommer att ligga på drygt hälften av lönen, om de inte pensionssparar.
- De måste spara stora summor för att nå upp till 80 procent av lönen, den nivå de tror sig behöva som pensionärer.

Modell för undersökningen

Pensionsberäkningarna på sidorna 16–19 är gjorda av professor Lennart Flood vid Handelshögskolan i Göteborg. Han har använt en mikrosimuleringsmodell, SESIM, ursprungligen utvecklad på Finansdepartementet. I modellen ingår 100 000 individer som motsvarar ett representativt urval av Sveriges befolkning. Modellen tar bland annat hänsyn till arbetslöshet, studieavbrott, föräldraledighet och andra händelser som påverkar inkomsterna över livsryckeln.

Vid beräkningarna har villkoret varit att 70-talisterna i kommun och landsting har arbetat 21 år eller mer inom sektorn. Som en följd av detta villkor har urvalet för beräkningarna uppgått till 3 031 individer.

Följande antaganden har också använts:

- Inflation: 2 procent
- Real löneökning: 2 procent
- Finansiell avkastning: 5 – 6,25 procent beroende på tillgångsslag

Lennart Flood

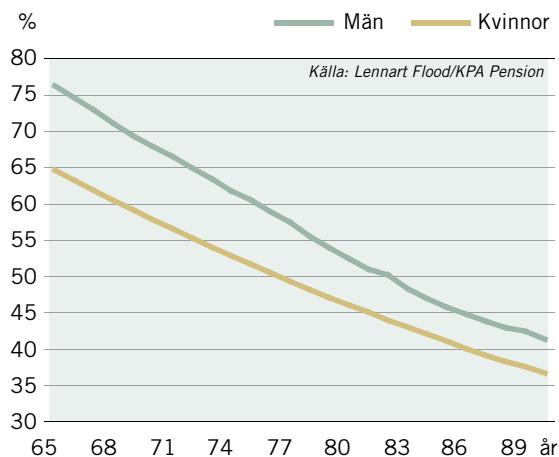
Lennart Flood är professor i ekonometri och verksam vid Handelshögskolans nationalekonomiska institution, Göteborgs universitet. I sin forskning har han under många år arbetat med mikroekonometri och särskilt med inriktning mot arbetsutbud och skatter. Han har publicerat ett antal rapporter och artiklar som beskriver det svenska pensionssystemets egenskaper och vilka kompensationsnivåer som de framtida pensionärerna förväntas erhålla. Lennart Flood är också anlitad av Finansdepartementet som expert.

Kvinnor riskerar bli pensionsförlorare

Eftersom tre av fyra anställda i kommuner och landsting är kvinnor, har KPA Pension i det här avsnittet särskilt fokuserat på kvinnorna, genom att titta på skillnader mellan mäns och kvinnors pensioner.

Efter 65 går det snabbt utför

Pensionens utveckling 65-90 år i förhållande till genomsnittlig inkomst för hela den yrkesarbetande befolkningen.

Kvinnliga 70-talister får i genomsnitt lägre pension än männen i kommunsektorn. Det leder till att kvinnorna i 77-årsåldern endast får en pension som motsvarar hälften av inkomsterna för samtliga yrkesarbetande. Först vid 82 års ålder får männen samma låga nivå.

Orsakerna är tre. Generellt yrkesarbetar kvinnor färre år än män. De tjänar mindre och arbetar oftare deltid. Sammantaget leder dessa tre faktorer till att kvinnorna riskerar att bli förlorarna som pensionärer.

"När jag blir pensionär vill jag resa och sova."
Läkare

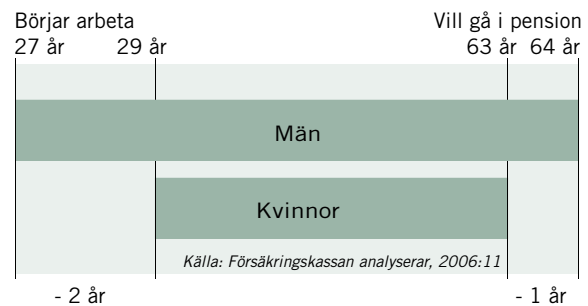
KVINNOR HAR FÄRRE YRKESVERKSAMMA ÅR

I dag börjar svenska män arbeta när de är 27 år medan kvinnor väntar tills de är 29 år. KPA Pensions undersökning i kommuner och landsting visar också att

- kvinnor vill gå i pension när de är drygt 63 år
- män önskar gå i pension när de är 64 år

Detta stämmer väl överens med en undersökning av Försäkringskassan om den faktiska pensionsåldern för kvinnor på närmare 63 år¹ och ett år senare för män.

Tre år kortare yrkesliv minskar pensionen

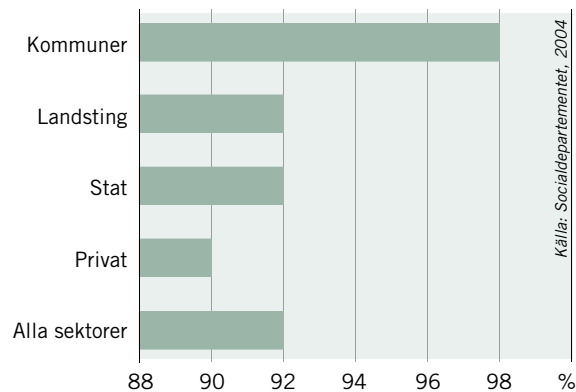

Kvinnor börjar arbeta vid 29 år och går i pension vid 63 år.

KVINNOR TJÄNAR NÄRMARE TIO PROCENT MINDRE ÄN MÄNNEN

Kvinnor får sämre betalt än män för att utföra samma jobb. Även om hänsyn tas till skillnad mellan arbetsmarknadssektorer, utbildning, arbetstid och ålder kvarstår att kvinnors inkomst endast motsvarar 92 procent av männens. Resultatet av detta blir att kvinnor tjänar in lägre pension än männen.

¹ Källa: Försäkringskassan analyserar, 2006:11, Genomsnittlig pensionsålder i de nordiska länderna med internationell utblick.

Kvinnor får sämre betalt för samma jobb

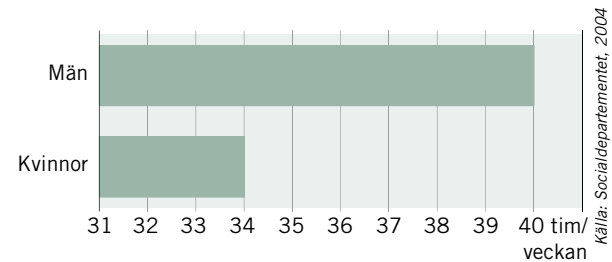
Kvinnor i kommuner ligger bäst till när kvinnors lön anges som del av mäns lön.

Diagrammet ovan visar att kvinnor anställda i kommuner är lönemässigt mer jämställda sina manliga kolleger än kvinnor i landsting och övriga sektorer. I kommunerna värderas männens arbete 2 procent högre än kvinnornas medan skillnaden är 8 procent i landstingen och på arbetsmarknaden totalt. Även en liten löneskillnad slår dock mot kvinnorna i kommunerna. Det beror på att kvinnor dessutom har kortare yrkesliv och oftare arbetar deltid. Totalt

påverkar alla dessa faktorer kvinnornas pensioner negativt i förhållande till mäns.

KVINNOR ARBETAR OFTA DELTID

Diagrammet nedan avslöjar att kvinnor har betydligt kortare arbetstid än män. Den genomsnittliga veckoarbetstiden är 34 timmar för kvinnor och 40 timmar för män. Den lägre arbetstiden ger lägre inkomst och därmed lägre intjänad pension.

Män arbetar 6 timmar mer i veckan

Kvinnors kortare arbetstid slår hårt mot pensionen.

- Kvinnor riskerar att bli pensionsförlorare. De arbetar färre år, färre timmar i veckan, börjar arbeta senare och tjänar mindre än män.

”Jag vill leva i nuet och resa mycket när jag blir pensionär.”

Grundskollärare

Så påverkas pensionen av föräldraledighet

Allmän pension Barnår innebär att den förälder som har lägst lön, under barnets första fyra år tillgodoräknas extra pensionsgrundande inkomst. Försäkringskassan använder sig av olika sätt att beräkna inkomsten. Det förmånligaste alternativet används.

Tjänstepension Föräldraledighet påverkar inte den framtida tjänstepensionen.

Privat pension Pension från privat pensionsförsäkring påverkas inte vid föräldraledighet om inbetalningarna till försäkringen fortsätter oförändrat under föräldraledigheten.

**”Som pensionär ska jag vila
och göra sådant som jag inte
har tid och råd med nu.”**

Gymnasielärare

KPA
PENSION

KPA PENSION 106 85 STOCKHOLM
TELEFON 08-665 04 00 FAX 08-665 06 85
KUNDSERVICE 020-650 500 ORG.NR 556527-7182
WWW.KPA.SE